

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 73/2019 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöjohtaja Riitta Rönn, ympäristöministeriö
- hallitussihteeri Piia Kähkölä, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Marietta Keravuori-Rusanen, oikeusministeriö
- lakimies Pasi Kallio, Suomen Kuntaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luonnonsuojelulakia, maa-aineslakia, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annettua lakia, Etelämantereen ympäristönsuojelusta annettua lakia ja ulkoilulakia. Julkisia kuulutuksia koskevat säännökset muutettaisiin vastaamaan vuoden 2020 alussa voimaantulevia hallintolain julkisia kuulutuksia koskevia yleissäännöksiä. Henkilötietojen julkaisemista koskevia erityissäännöksiä esitetään lisättäväksi maa-aineslakiin sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin.

Maa-aineslakiin ehdotetaan lisäksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista johtuvia muutoksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2019 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallintolakiin tehdyillä muutoksilla (HE 239/2018 vp — HaVM 29/2018 vp) on ajanmukaistettu sekä yleistiedoksiantoa että julkista kuulutusta koskevaa yleistä sääntelyä siten, että viranomaisen verkkosivuilla yleisessä tietoverkossa julkaisemisesta tulee vuoden 2020 alusta alkaen ensisijainen menettelytapa ja fyysisistä ilmoitustauluista luovutaan. Yleistiedoksiannon osalta muutoksella luovutaan virallisen lehden ensisijaisuudesta, ja asiakirjan nähtävillä asettamisesta on ilmoitettava yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla ja tarpeen vaatiessa sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon. Hallintolakiin lisättiin myös uusi säännös julkisista kuulutuksista kumoten samalla vuodelta 1925 peräisin olevan julkisista kuulutuksista annetun lain. Myös julkinen kuulutus toimitetaan lähtökohtaisesti julkaisemalla kuulutus ja kuulutettava asiakirja yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaistaisiin myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla. Kuntalaisissa on siirrytty sähköiseen kuuluttamismenettelyyn jo aikaisemmin. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Ympäristövaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina seuraavin huomautuksin.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla vastaavat muutokset on jo tehty ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin (YmVM 21/2018 vp — HE 268/2018 vp). Pääperiaatteiltaan vastaavat muutokset on tehty jo aiemmin myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin (YmVM 4/2017 vp — HE 259/2016 vp). Muissa säädöksissä on edelleen velvoitteita ilmoitustaulujen käyttämiseen sekä viittauksia kumottuun kuulutuslakiin. Hallituksen esityksellä yhtenäistetään menettelyjä sekä asiakirjojen tiedoksiannossa että ympäristöasioihin liittyvässä yleisemmässä tiedottamisessa vastaamaan hallintolain uutta sääntelyä. Eräiltä vähäisiltä osin erityislainsäädäntöön esitetään hallintolain kuulutussäännöksistä poikkeavaa tai täydentävää sääntelyä, jota on pidettävä hyväksyttävänä, kun sille katsotaan olevan perusteltua tarvetta.

Valiokunta katsoo, että sähköiseen viestintään siirtyminen parantaa kokonaisuutena asianosaisten ja muiden tahojen tiedonsaantia ja osallistumista heidän oikeuspiiriinsä ja ympäristöön vaikuttavien hankkeiden osalta, kun kuulutukset julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla fyysisen ilmoitustaulun sijaan. Asiakirjoihin tutustuminen on mahdollista kellonajasta ja sijaintipaikasta riippumatta, joten asiointi muuttuu sujuvammaksi. Valiokunta korostaa kuitenkin tarvetta varmistua viranomaisen verkkosivujen selkeydestä ja helppokäyttöisyydestä käytännön asiointiin helpottamiseksi ja tiedonsaannin turvaamiseksi.

Valiokunta painottaa lisäksi, että kaikilla kansalaisilla ei ole kykyä tai mahdollisuuksia käyttää sähköisiä tiedonsaantikanavia, eikä heitä voida tähän velvoittaa. Valiokunta viittaa hallintovaliokunnan mietintöön (HaVM 29/2018 vp), jossa se tunnistaa haasteen todeten, että hallintolain sääntelyssä on asianmukaisesti huomioitu myös tilanteet, joissa tiedoksianto yleisessä tietoverkossa ei ole riittävää ja siten säännösten mahdollistamaa harkintavaltaa käytettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota vastaanottajien oikeusasemaan ja tiedonsaannin tarpeeseen ja yhteiskuntakehitykseen. Myös ympäristövaliokunta korostaa varsinaista tiedoksiantoa täydentävien tiedottamisen muotojen, kuten sanomalehdessä julkaisemisen, suurta merkitystä erityisesti laajavaikutteisissa ympäristöasioissa. Julkista kuulutusta käytetään hallintolaista poikkeavien erityissäännösten nojalla erityisesti ympäristösääntelyn hallinnollisessa toteuttamisessa, sillä näiden osalta

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2019 vp

päätökset usein kohdistuvat suureen määrään ihmisiä tai oikeushenkilöitä. Julkisia kuulutuksia koskevan yleissääntelyn säilyttäminen yleistiedoksiannon ohella on siten hyvin tarpeellista. Valiokunta katsoo, että tiedottamisen tehokkuus laajavaikutteisissa ympäristöasioissa voi vaikuttaa välillisesti myös mahdollisuuksiin osallistua ympäristöään koskevaan päätöksentekoon ja siten viime kädessä ympäristönsuojelun kehitykseen.

Ympäristövaliokunta katsoo osaltaan, että pitkällä tähtäimellä tavoitteena tulisi olla kaikkien hallinnonalojen yhteinen ja valtakunnallinen, sekä valtion että kuntien viranomaisten verkkopalvelualusta sähköisen tiedottamisen ja tehokkaan tiedonsaannin varmistamiseksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan luopumista päätösten antamisesta julkipanomenettelyllä laeissa, joiden osalta se vielä on voimassa, kuten luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki ja eräät muut lait. Julkipanomenettely korvataan hallintolain 62 a §:n mukaisella menettelyllä, jossa päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella. Päätös ja sitä koskeva kuulutus julkaistaan tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Valitukseen oikeutettujen katsotaan saaneen tiedon lupapäätöksestä seitsemäntenä päivänä julkaisemisesta. Muutoksenhaku-aika alkaa näin kulua viikkoa myöhemmin kuin nykyisten säännösten mukaan, mitä valiokunta pitää valittajien kannalta myönteisenä.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on parhaillaan vireillä, eikä siihen siksi esitetä muutoksia, vaan julkipanosäännökset on tältä osin tarkoitus arvioida osana uudistusta. Valiokunta korostaa, että maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset asiat muodostavat merkittävän asiakokonaisuuden, jonka osalta menettelysäännökset jäävät joksikin aikaa hallintolain mukaisesta pääsäännöstä poikkeaviksi. Tähän tulee kiinnittää viestinnässä ja koulutuksessa erityistä huomiota kaikilla tasoilla epäselvyyksien välttämiseksi ja pyrkiä tarvittavaan yhdenmukaistamiseen mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 73/2019 vp sisältyvät 1–8. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2019 vp

Helsingissä 22.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hannu Hoskonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Niina Malm sd
jäsen Sari Multala kok
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Taee sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
varajäsen Hanna Huttunen kesk
varajäsen Jouni Kotiaho ps
varajäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos